

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1TdoV/1/2020
Identifikačné číslo spisu:	9507100114
Dátum vydania rozhodnutia:	27.01.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Dana Wänkeová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:9507100114.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Dany Wänkeovej a sudcov JUDr. Františka Moznera, JUDr. Petra Paludu, JUDr. Martina Bargela a JUDr. Ivetty Macejkovej, PhD., LL.M. v trestnej veci obvineného X. Š., pre trestný čin prijímania úplatku podľa § 160a ods. 1, 2 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 a iné, prerokoval na neverejnom zasadnutí konanom 27. januára 2021 v Bratislave námietku zaujatosti obvineného X. Š., a takto

rozhodol:

Podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku z dôvodov podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku člen senátu JUDr. Peter Paluda je v y l ú č e n ý z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci vedenej na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 1 TdoV 1/2020.

Odôvodnenie

Na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sa na základe dovolania obvineného X. Š. proti uzneseniu najvyššieho súdu z 26. októbra 2017, sp. zn. 5 To 2/2017 v spojení s rozsudkom Špecializovaného trestného súdu z 13. januára 2017, sp. zn. BB-4T/25/2016 vedie pod sp. zn. 1 TdoV 1/2020 dovolacie konanie.

Najvyššiemu súdu bola 27. apríla 2020 doručená námietka zaujatosti obvineného, ktorý po oznámení zloženia dovolacieho senátu namietol člena senátu JUDr. Petra Paludu s tým, že námietku odôvodní dodatočne po nazretí do spisu. Následne bolo 10. júla 2020 najvyššiemu súdu doručené podanie obvineného označené ako „Odôvodnenie vznesenia námietky zaujatosti členovi senátu JUDr. Petrovi Paludovi“. V úvode podania obvinený poukázal na skutočnosť, že nebola transparentne preukázaná legitimita JUDr. Dany Wänkeovej ako predsedníčky senátu. Obvinený vyvodzoval zaujatosť člena senátu JUDr. Petra Paludu bližšie rozvedenou nezákonnosťou a očakávaním zavedenia nového trestného činu zneužitia, svojvoľného uplatnenia práva (ohýbanie práva). V rámci toho upriamil pozornosť na uznesenie vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava 1 zo 16. októbra 2013, ktorým bolo začaté trestné stíhanie pre prečin ohovárania podľa § 373 ods. 1, ods. 2 písm. c) Trestného zákona a ďalšie uznesenie daného orgánu, ktorým bolo trestné stíhanie prerušené; na časť odôvodnenia svojho podania z 20. apríla 2020, ktorým doplnil dovolanie o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku; citáciu z dovolania z 2. januára 2020; na list z 24. novembra 2015 adresovaný

vtedajšiemu predsedovi trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorého na margo uznesenia najvyššieho súdu z 21. novembra 2013, sp. zn. 5 To 4/2013 žiadal o zvolanie trestnoprávneho kolégia za účelom prijatia stanoviska k pojmu „právny názor“ v odôvodnení rozhodnutia; na článok ministerky spravodlivosti z 21. apríla 2020 k novým trestným činom.

K členovi senátu JUDr. Petrovi Paludovi (pri rozbere vyššie uvedených bodov) uviedol, že v roku 2013 JUDr. Peter Paluda v rozhovore z 8. augusta 2013 pre denník SME podsunul, že sudca X. C. je Harabinov človek (čo obvinený poprel) a má informácie o vine obvineného z iných zdrojov (obvinený sa mu mal k spáchaniu trestného činu priznať). JUDr. Peter Paluda z vlastnej iniciatívy vyfabuloval modifikáciu skutkového stavu, ktorou ako člen dovolacieho senátu môže svojim hlasom ovplyvniť rozhodnutie. Vzhľadom na nepravdivé medializované vyjadrenia nemôže vystupovať ako nezaujatý sudca. V nadväznosti na to obvinený poukázal na niektoré dôkazy a úkony ne/vykonané v trestnej veci prečinu ohovárania, kde JUDr. Peter Paluda vystupoval ako svedok.

Podľa obvineného JUDr. Peter Paluda zároveň v dovolacom senáte 1 TdoV 1/2020 plní podobnú úlohu, akú mali v dovolacom senáte 2 TdoV 12/2014 sudcovia JUDr. Peter Hatala a JUDr. Libor Duľa pre dominantného sudcu JUDr. Juraja Klimenta, t. j. zabezpečiť kontinuitu dovolacieho senátu 5 To.

V ďalších častiach obvinený rozsiahlym spôsobom argumentoval k tzv. deharabinizácii, k sudcom JUDr. Liborovi Duľovi, JUDr. Petrovi Hatalovi, JUDr. Jurajovi Klimentovi (s citáciami rôznych mediálnych článkov), vykladal ustanovenie § 32 ods. 6 Trestného poriadku, vysvetľoval dôvod podania výzvy na zvolanie trestnoprávneho kolégia, ako sa aj vyjadroval k úkonom uskutočneným v prejednávanej trestnej veci, resp. pred jej začatím, k rozhodnutiu dovolacieho senátu z 21. novembra 2013, sp. zn. 5 To 4/2013, k postupom pred rozhodnutím dovolacieho senátu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 TdoV 12/2014 a z toho vyplývajúcou nezákonnosťou ďalšieho rozhodovacieho procesu (BB-4T/25/2016, 5 To 2/2017).

Člen senátu JUDr. Peter Paluda dňa 14. decembra 2020 oznámil svoju zaujatosť v predmetnej trestnej veci, nakoľko obvinený je jeho bývalý kolega ešte z Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, s ktorým mal kamarátsky vzťah, pričom obvinený sa mu mal priznať k spáchaniu skutku. Vo veci by nemohol objektívne rozhodnúť, keďže si z vyjadrenia obvineného už spravil úsudok. Preto žiadal o vylúčenie z konania.

Obvinený podaním doručeným najvyššiemu súdu 21. januára 2021 doplnil námietku zaujatosti s tým, že zopakoval dôvody vznesenia námietky, bližšie sa vyjadril k oznámeniu JUDr. Petra Paludu zo 14. decembra 2020, pričom polemizoval s tvrdeniami člena senátu ohľadne ich kamarátskeho vzťahu a okolnostiach, za akých sa JUDr. Peter Paluda dozvedel, že je členom dovolacieho senátu v danej trestnej veci. V ďalšej časti podania sa obvinený sústredil na konanie v trestnej veci obvineného K. J., vedené pred odvolacím senátom JUDr. Petra Paludu 2T, ako aj na kariérne ambície JUDr. Petra Paludu v minulosti.

Podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca alebo prísediaci sudca (ďalej len „prísediaci“), prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, asistent prokurátora a zapisovateľ, u ktorého možno mať pochybnosť o nezáujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Podľa § 31 ods. 5 Trestného poriadku námietku zaujatosti je strana povinná vzniesť bez meškania, len čo sa dozvedela o dôvodoch vylúčenia. Úkon, ktorý vykonala vylúčená osoba, nemôže byť podkladom na rozhodnutie v trestnom konaní s výnimkou neodkladného alebo neopakovateľného úkonu.

Podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku o vylúčení z dôvodov uvedených v § 31 na základe námietky vznesenej niektorou zo strán v iných prípadoch ako podľa odseku 2 rozhoduje orgán, ktorého sa tieto

dôvody týkajú. O tom, či je vylúčený sudca alebo prísediaci, ktorý rozhoduje v senáte, rozhodne tento senát.

Podľa § 32 ods. 6 Trestného poriadku o námietke zaujatosti strany, ktorá je založená na tých istých dôvodoch, pre ktoré už raz bolo o takej námietke rozhodnuté, alebo ktorá nebola vznesená bezodkladne podľa § 31 ods. 5 alebo ak je dôvodom námietky len procesný postup orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu v konaní, sa nekoná; to platí aj o námietke, ktorá je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 veta prvá Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Na úvod je potrebné uviesť, že jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada zákonného trestného procesu, ktorá vyjadruje požiadavku spravodlivého prejednávania veci nezávislým a nestranným súdom.

Právu na nestranný súd (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru) zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby postupovali nezáužato a neutrálne, bez nadŕžania a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje stranám konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (II. ÚS 71/97, III. ÚS 24/05). Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v trestnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania pre zaujatosť.

Nestrannosťou treba rozumieť absenciu predsudkov (zakorenených úsudkov, či názorov, ktoré nie sú založené na spoľahlivom poznaní, ale na púhom predpoklade) alebo predpojatosti (subjektivismu, neobjektivismu, straníckosti). Nestrannosť je potrebné skúmať z dvoch hľadísk a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, čo znamená, že je potrebné zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad a z objektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. je potrebné zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkolvek pochybnosti v danom smere.

V prípade subjektívneho hľadiska sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu o opaku (Piersack v. Belgicko, rozsudok ESĽP z 1. októbra 1982). Nie je však možné uspokojiť sa len so subjektívnym hľadiskom nestrannosti. Zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o nestrannosti sudcu prejednávajúceho vec (III. ÚS 16/00).

Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa vonkajších objektívnych skutočností a spočíva v posúdení, či nezávisle od osobného správania sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. Pri posudzovaní objektívnej nestrannosti platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná (Delcourt v. Belgicko, rozsudok ESĽP zo 17. januára 1970). Má byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnene obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať súdy pri stranách v demokratickej spoločnosti (Padovani v. Taliansko, rozsudok ESĽP z 26. februára 1993).

Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či dôvod obavy je objektívny. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo, rozsudok ESĽP z 10. júna

1996). Relevantná obava z nedostatku nestrannosti sudcu sa musí zakladať na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Existencia oprávnených pochybností závisí od posúdenia konkrétnych okolností prípadu.

Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pod. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý. Rozhodujúce nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti (III. ÚS 24/05).

Z citovaných ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že zákonného sudcu možno vylúčiť z vykonávania úkonov v trestnom konaní len z taxatívne vymedzených dôvodov spôsobilých vyvolať pochybnosti o jeho nestrannosti, a to pre jeho pomer k prejednávanej veci; k osobám, ktorých sa úkon priamo týka; k ich zástupcom alebo k inému orgánu činnému v trestnom konaní.

Pomerom k prejednávanej veci pritom treba rozumieť určitú zainteresovanosť vo veci procesne činného orgánu trestného konania na skutku, ktorá má konkrétnu podobu a osobný charakter, aby bola dostatočným dôvodom pre vznik pochybností o schopnosti sudcu (alebo iného procesne činného orgánu - vyšetrovateľ, prokurátor) pristupovať k veci a úkonom, ktoré sa jej týkajú objektívne. Táto môže spočívať napríklad v tom, že vo veci procesne činný orgán, resp. jeho príbuzní, rodinní príslušníci, osoby jemu blízke a podobne, boli činom poškodení, eventuálne procesne činný orgán trestného konania bol svedkom skutku, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie a podobne.

Pomerom procesne činného orgánu trestného konania k osobám uvedeným v § 31 ods. 1 Trestného poriadku sa rozumie jeho vzťah k niektorej z osôb tam uvedených, ktorý môže vyvolať vo verejnosti pochybnosti o jeho nezaujatosti práve pre tento vzťah, ktorý prípadne existuje aj mimo rámec konania. Takýto vzťah môže spočívať najmä v príbuzenskom a rodinnom pomere procesne činného orgánu k niektorej z osôb uvedených v § 31 ods. 1 Trestného poriadku, ďalej môže ísť o úzke priateľstvo, či kamarátstvo, resp. negatívny vzťah. „...Naopak sa za dôvod vylúčenia nepovažuje napr. rozdielnosť právnych názorov orgánov činných v trestnom konaní a súdu na prejednávanú vec na jednej strane a procesných strán na strane druhej, pokiaľ ide o právne otázky, ktoré sa majú vo veci riešiť, alebo len to, že sa obvinený nestotožňuje so skoršími pre neho nepriaznivými procesnými rozhodnutiami namietaného sudcu, hoci aj v prejednávanej veci, resp. iba skutočnosť, že sudca už rozhodoval v inej trestnej veci obvineného, resp. v inej jeho právnej veci, ktorá nesúvisí s prejednávaným prípadom. V tomto smere možno aktuálne doplniť, že ak podľa § 31 ods. 3 Trestného poriadku nie je skoršie rozhodnutie sudcu o obvinenom, spoluobvinenom alebo o iných obvinených, ktorých trestné činy spolu súvisia, samo osebe dôvodom jeho vylúčenia, o to viac nemôže byť dôvodom vylúčenia sudcu jeho rozhodovanie v inej trestnej veci, ktorá s prejednávanou vecou nijak konkrétne nesúvisí.

Uvedené z pohľadu § 32 ods. 6 veta za bodkočiarkou Trestného poriadku znamená, že procesne účinnou, t. j. spôsobilou vyvolať konanie, bude len taká námietka zaujatosti, ktorá je založená na skutočnostiach týkajúcich sa vzťahu sudcu k prejednávanej veci, teda k veci, z ktorej má byť vylúčený, alebo ku konkrétnym osobám, ktoré v nej vystupujú. Procesne úspešnou bude takáto námietka potom vtedy, ak v nej uvedené skutočnosti, posudzujúc ich zo subjektívneho i objektívneho hľadiska, preukážu taký pomer sudcu k prejednávanej veci alebo k už uvedeným osobám, ktorý vyvoláva pochybnosti o jeho nezaujatosti. Inak povedané, subjektívny a objektívny test nezaujatosti sudcu sa uplatní (aktivuje) iba pri posudzovaní dôvodov vylúčenia, ktoré sa týkajú prejednávanej veci a v nech vystupujúcich osôb.“ (uznesenie najvyššieho súdu z 5. januára 2021, sp. zn. 1 TdoVS 3/2020).

To znamená, že vzbudiť pochybnosť o nezaujatosti by mohol iba pomer člena senátu JUDr. Petra

Paludu k prejednávanej veci alebo k osobám vymenovaným v § 31 ods. 1 Trestného poriadku v dôsledku ich pozitívneho alebo negatívneho vzťahu, ktorý by mohol ovplyvniť rozhodnutie vo veci a tým aj zasiahnuť do postavenia a práv obvinených, avšak nie pomer sudcov nerozhodujúcich o dovolaní obvineného, ani postup členov dovolacieho senátu v inej trestnej veci nesúvisiacej s aktuálnym dovolacím konaním.

Po preskúmaní námietky najvyšší súd konštatuje, že nevzhliadol dôvody nekonat' o vnesenej námietke zaujatosti voči JUDr. Petrovi Paludovi v zmysle ustanovenia § 32 ods. 6 Trestného poriadku a súčasne zistil, že sú naplnené dôvody na jeho vylúčenie.

Vyjadrenie člena senátu pre média, ktoré by mohlo navodiť dojem o priznaní viny obvineným, ako aj nadväzujúce trestné konanie pre trestný čin ohovárania, v ktorom JUDr. Peter Paluda vystupoval v pozícii svedka, sú takej intenzity, že objektívne vzbudzujú pochybnosť o nezaujatosti JUDr. Petra Paludu k obvinenému X. Š.. Je zjavné, že JUDr. Peter Paluda si o konaní obvineného urobil záver, ktorý by predstavoval prekážku pri jeho rozhodovaní o dovolaní obvineného.

Vylúčenie člena senátu JUDr. Petra Paludu podporuje aj jeho oznámenie zaujatosti, z ktorého vyplýva, že JUDr. Peter Paluda sa zo subjektívneho hľadiska cíti zaujatý, pretože si na základe vyjadrenia obvineného mal spraviť úsudok o jeho vine. Dovolací súd vyhodnotil oznámenie zaujatosti podľa obsahu ako vyjadrenie JUDr. Petra Paludu k podanej námietke zaujatosti, keďže potvrdzuje obvineným uvádzaný dôvod vylúčenia člena senátu. Navyše po vylúčení JUDr. Petra Paludu z dovolacieho konania v súlade s návrhom obvineného sa rozhodovanie o oznámenej zaujatosti JUDr. Petrom Paludom iným senátom najvyššieho súdu podľa § 32 ods. 1 Trestného poriadku stalo bezpredmetným, keďže JUDr. Peter Paluda žiadal o vylúčenie z rovnakého dôvodu ako obvinený.

Pokiaľ ide o ostatnú argumentáciu prezentovanú v námietke zaujatosti, resp. v jej doplnení, obvinený sa zameriaval na iných sudcov, ktorí nie sú členmi dovolacieho senátu, na úkony a postupy z predchádzajúcich odvolacích a dovolacích konaní, bez relevancie k členovi senátu JUDr. Petrovi Paludovi, ako aj na inú trestnú vec, ktorá nemá s trestnou vecou obvineného X. Š. žiadny súvis. Dovolací senát sa preto nimi nezaoberal.

Na záver je potrebné ešte doplniť, že postup pri vytváraní senátu dovolacieho súdu a zákonnosť JUDr. Dany Wänkeovej v pozícii predsedníčky senátu bola obvinenému objasnená prípisom z 5. januára 2021.

Vzhľadom na vyššie uvedené najvyšší súd vylúčil JUDr. Petra Paludu z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci vedenej pod sp. zn. 1 TdoV 1/2020.

Uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 5:0.

Poučenie:

I: Proti tomuto uzneseniu možno podať sťažnosť v lehote 3 pracovných dní od oznámenia uznesenia prostredníctvom tunajšieho súdu.

II: Vzhľadom na ustanovenie § 8 písm. a) zákona č. 62/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony, v znení zákona č. 9/2021 Z.z. lehoty ustanovené právnymi predpismi v súkromnoprávných vzťahoch na uplatňovanie alebo bránenie práv na súde, uplynutím ktorých by došlo k premĺčaniu alebo k zániku práva v čase odo dňa účinnosti zákona do 28. februára 2021 neplynú. Podľa § 9 ods. 1 citovaného zákona ustanovenie § 8 písm. a) platí rovnako aj pre lehoty ustanovené zákonom alebo určené súdom na vykonanie procesného úkonu v konaní pred súdom účastníkmi konania a stranami v konaní; v trestnom konaní to platí len o lehote na podanie opravného prostriedku pre obvineného, jeho obhajcu, poškodeného a zúčastnenú osobu.

